

Ақбақай орта мектебі

*Тақырыбы :
"Көлдер"*

Сыныбы : 6

География пәні мұғалімі
Уалиева Мереке

МАҚСАТЫ

Білімділік :

Оқушыларға көлдер жайлы түсінік бере отырып ,оның географиялық орынына және оның пайда болу ерекшеліктеріне, шаруашылық маңызына түсінік беру.

Дамытушылық

Әр оқышыны өз қабілетін ашуға ұмтылдыру .Картамен жұмыс жасау дағдыларын дамыту

Тәрбиелік

Оқышыларды өзара ынтымақтастыққа, жауапкершілікке және экологиялық тәрбие беруге оқыту.

Сабақ

Т
Ү
Р
І

КӨРН
Е-
КІЛГІ

Ә
Д
І
С
і

Аралас сабақ

Суреттер,
Интерактивті тақта,
Карта.

Түсіндіру ,
баяндау
сұрақ-жауап,
Тірек-сызба,
Ережемен жұмыс

Сабақ барысы:

1.Ұйымдастыру кезеңі

а) сынып оқушыларын түгендеу

ә) сабаққа әзірлігін тексеру

Үй тапсырмасын сұрау

1. Миға шабуыл

2. Ойлан тап?

3. Географиялық диктант

Білу/түсіну

Миға шабуыл

Тақырыпқа қатысты сұрақтар
арқылы ойды (білімді) ортаға салу

«Алғырлар» тобы

1. Тау өзені деп қандай өзендерді айтамыз?
2. Жылға қалай пайда болады?
3. Бастау деп нені айтамыз?
4. Сағасы дегеніміз не?
5. Атырау қалай пайда болады?
6. Өзеннің аңғары деп нені айтамыз?
7. Аңғардың өзен тасығанда су басатын бөлігін не деп атаймыз?
8. Өзен қанша бөлікке бөлінеді?
9. Суайырықтар дегеніміз не?
10. Жер шарындағы ең биік сарқырама?

«Тапқырлар» тобы

1. Шатқал деп нені айтамыз?
2. Жазық жерлермен ағатын өзендерді ата?
3. Шоңғалдар дегеніміз не?
4. Сарқырама дегенді қалай түсінесіңдер?
5. Екінші биік сарқыраманы ата және биіктігі қанша?
6. Ең ежелгі өзендерді ата?
7. Сабасына түсу деп нені айтады?
8. Елімізде қандай өзендерде су электр стансалары жұмыс істейді?
9. Өзен суларын көбінесе қайда көп пайдаланған?
10. Игуасу сарқырамасы қай елде?

Ойлан тап

О	Б	Ь	Ы	Қ	А	А
В	А	П	Е	А	В	М
Т	И	Г	Р	Р	Ы	А
Ы	В	П	Т	А	К	З
Ы	Ч	Ы	І	Т	О	О
А	Р	Ы	С	А	Н	Н
Ы	А	Н	І	Л	Г	К
Ы	Г	А	Н	Г	О	А
Ы	Я	Н	Ц	З	Ы	Ы

**Обь, Амазонка, Янцзы, Тигр, Ганг, Ніл,
Ертіс.**

Ойлан тап

Ж	Н	Ұ	Р	А	О	С	С
А	Ж	Ш	К	Е	Й	Е	Ы
Й	Е	У	А	Т	Ы	С	Р
Ы	М	І	Л	Е	Л	І	Д
Қ	Т	А	Л	А	С	Л	А
М	Р	Л	Р	М	Н	С	Р
И	Ь	А	Р	О	Л	О	И
Ә	М	У	Д	А	Р	И	Я

**Жайық , Әмудария, Сырдария,
Нұра, Шу, Есіл, Іле**

1. Географиялық диктант

- Арна деп аталатын табиғи ойыс арқылы ағып жатқан су.....деп атайды.
- Кез келген өзеннің басталатын немесе ағып шығатын жері болады оны.....деп атайды.
- Өзеннің құяр жері.....болып саналады.
- Өзендер бастауынан сағасына дейін ұзын, әрі кең ойыспен ағып өтеді оны.....деп атайды.
- Өзен суы қар ерігенде, нөсер жаңбыр жауған кездерде тасып, арнасынан асып, жайылады оны.....деп атайды.
- Тастан- тасқа соғылып буырқанып, көбік шашып жатады өзені
- Жер шарындағы ең биік сарқырама.....

2. Географиялық диктант

1. Бастауына жақын жағы - ағысы, саға жағы – ағысы, екеуінің аралығы ағысына жатады.
2. Өзен суы мөлшерінің жыл ішінде өзгеру ерекшелігіндейді.
3. Өзеннің арнасындағы қатты жыныстарды деп атайды.
4. Жер шарындағы екінші сарқырама.....
5. Жыл сайын белгілі бір маусымда қайталанып отыратын өзендегі су мөлшерінің едәуір көбеюін
6. Су электор стансалары өзендерінде жұмыс істейді.
7. Солтүстік Америкамен Эри мен Онтарио көлдерінің арасындасарқырамасы.

IV. Жаңа сабак

§ 28. Көлдер

Жаңа сабақ жоспары

- **Көлдер.**
- **Көл қазаншұңқырлары қалай пайда болған?**
- **Ағынды және ағынсыз көлдер.**
- **Көлдің батпаққа айналуы.**
- **Көлдердің шаруашылық маңызы.**

Еуразиядағы Байкал көлі - дүние жүзіндегі ең терең көл. Оның ең терең жері 1620 метр.

Байкал көлінің көріністері

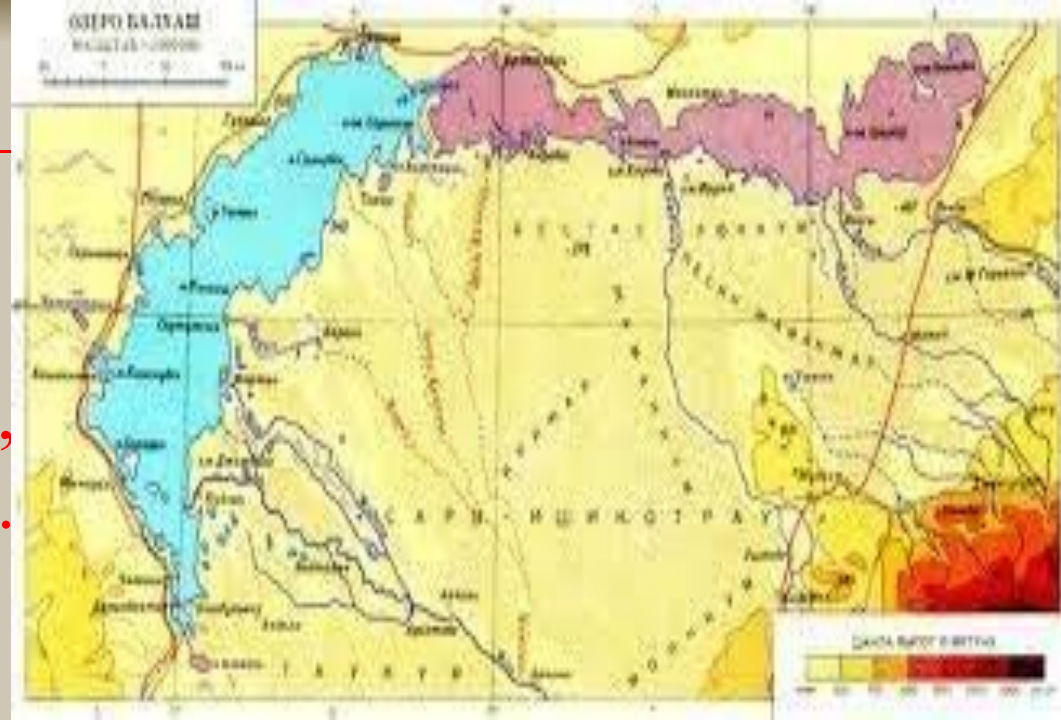
Картасы

Арал теңізінің экологиясы

Қазақстанда көлемі жағынан үшінші орында – Балқаш көлі. Бұл көлдің басты ерекшелігі – оның батыс бөлігінің суы тұщы, шығыс бөлігінің суы ащы.

Картасы

Балқаш көлінің көріністері

Көл түрлері

- КӨЛ
- ТЕКТНИКАЛЫҚ
- бөген
- қалдық
- ескі арна
- жанартаулық

Тектоникалық көлдер

- Тау жасалу үрдісі кезінде пайда болған терең көлдер. Олардың пішіні ұзын болып келеді. Мысалы, Байкал көлі. Ыстықкөл, Зайсан.

Байкал

Ыстықкөл

Зайсан

Бөген көл

- Тау опырылып, өзен аңғарын бөгеп тастаған кезде пайда болған көл. Мысалы, Үлкен Алматы көлі, Памирдегі Сарез.

Сарез

Үлкен Алматы

Кейбір жағдайда тау опырылып, өзен аңғарын бөгеп тастағанда бөген көлдері пайда болады. (Сарез, Үлкен Алматы)

Сарез

Үлкен Алматы

Қалдық көл

Жер беті көтеріліп, теңіз тартылған кезде құрлықта қалып қойған көл. Мысалы, Каспий және Арал көлдері.

Ескі арна көлі

- Жазық жерлерде өзендер өз бағытын өзгертіп, оның ескі иірімдері шағын көлге айналған.

Жанартаулық көлдер

- Сөнген жанартаудың кратерінде пайда болған. Мысалы, олар көбіне Ява аралында, Камчатка түбегінде бар.

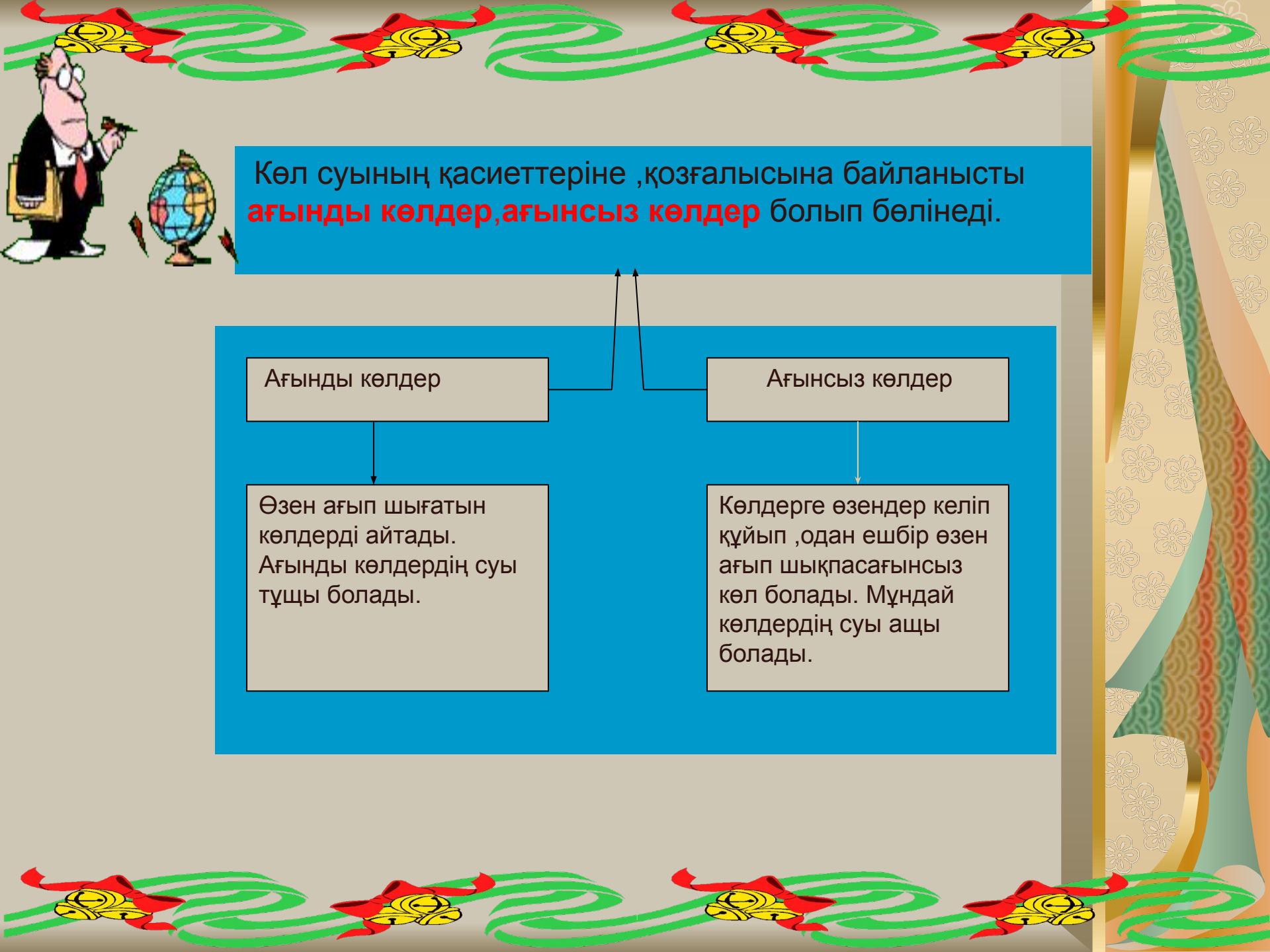

Жанартаулық көлдер

Жаңбыр мен қар суы, өзендер жер бетін шайып көлге әртүрлі заттар (жануар мен өсімдік қалдықтары) әкеледі. Ол қалдықтар көл түбіне жинала беріп, нәтижесінде көл бірте –бірте тайыздай бастайды да, ол **батпаққа** айналады.

Көл суының қасиеттеріне ,қозғалысына байланысты **ағынды көлдер,ағынсыз көлдер** болып бөлінеді.

Ағынды көлдер

Өзен ағып шығатын көлдерді айтады. Ағынды көлдердің суы тұщы болады.

Ағынсыз көлдер

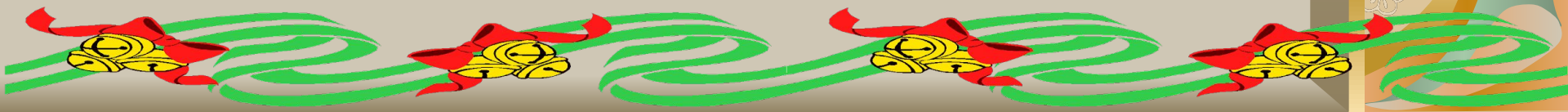
Көлдерге өзендер келіп құйып ,одан ешбір өзен ағып шықпасаағынсыз көл болады. Мұндай көлдердің суы ащы болады.

Каспий көлі арқылы Қазақстан, Ресей, Әзірбайжан, Түркіменстан, Иран мемлекеттерімен байланысып тұрады

V. Жаңа сабақты бекіту.

1. Кластерлік ассоциация әдісі

2. Мына кескіндердің қай көл екенін анықта

1

2

3

4

5

6

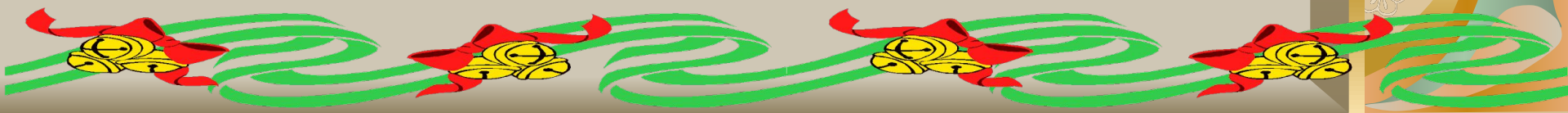

3. Робин –раунд әдісі.

Шарты: Бір оқушының айтқаның екінші оқушы қайталамай көлдердін аттарын айту.

VI. Жаңа сабақты қорыту.

Сәйкестендіріңіз

Ең терең көл	Ангара
Ең үлкен көл	Зайсан
Тянь-Шаньдағы көл	Байкал
Алтайдағы көл	Каспий
Байкал көлінен ағып шығатын өзен	Ыстықкөл

ôèçìéíóðèà.mp4

VII. Үйге тапсырма.

- § 33. Көлдөр
- Кекскін картаға түсіру.

VIII. Бағалау.

Назарларыңызға

рахмет!

